Sólveig og týnda jólabókin

Um þessa bók

On the night of December 11, six-year-old Sólveig in Akureyri puts her shoe in the window for the first Yule Lad. Instead, she meets Stúfur, the smallest of the thirteen Yule Lads, who has lost the book he was meant to deliver for Jólabókaflóð, Iceland's Christmas Eve book flood. They search for it under the northern lights and find out it was never really lost. It was waiting for the right name, and the name is Sólveig.

Sólveig

Stúfur

Mamma

Stekkjastaur

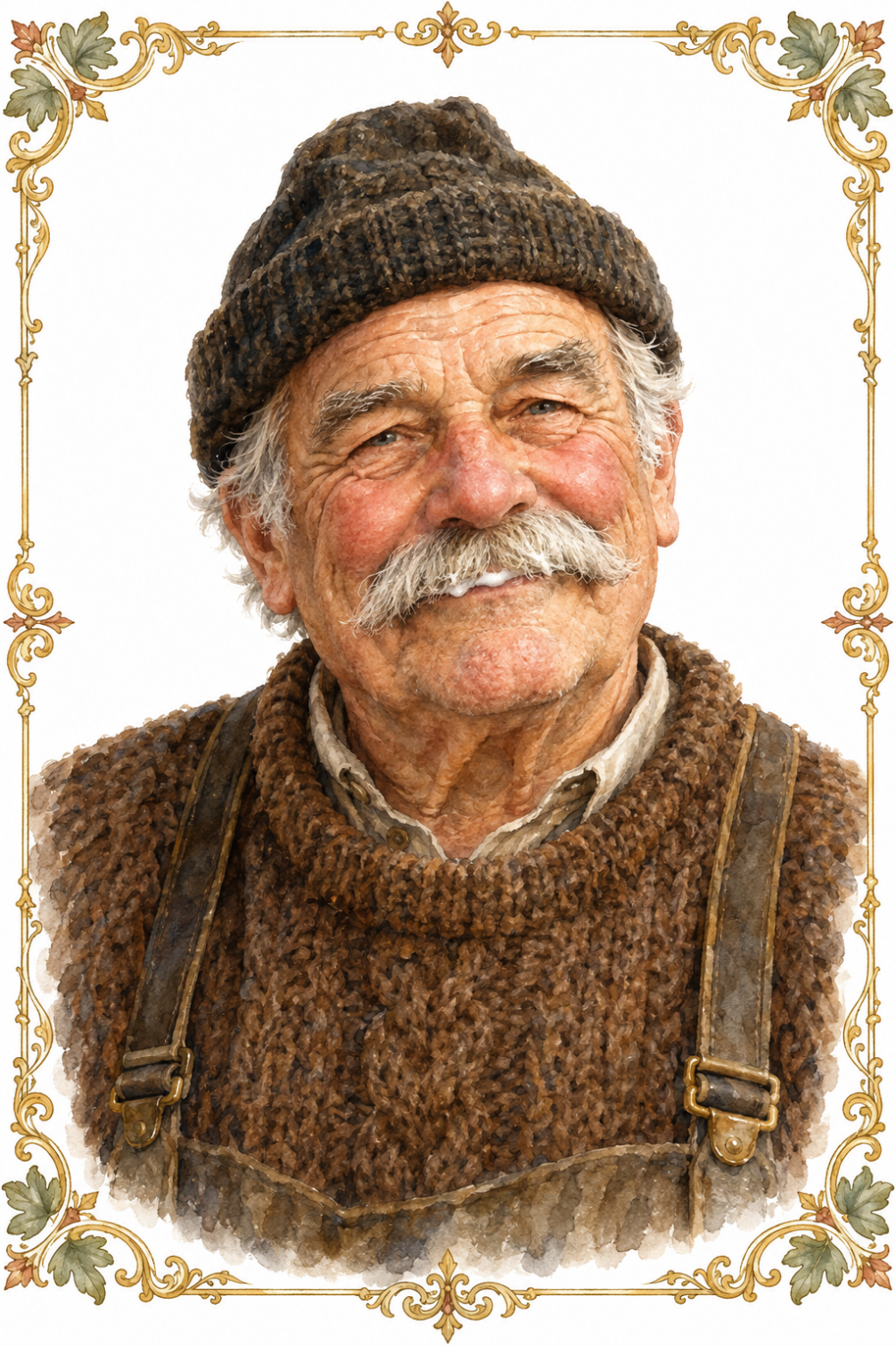

Giljagaur

Þvörusleikir

Pottaskefill

Askasleikir

Hurðaskellir

Jólakötturinn

Skyrgámur

Bjúgnakrækir

Gluggagægir

Gáttaþefur

Ketkrókur

Kertasníkir

Gestur á undan áætlun

Kvöldið 11. desember lagði Sólveig skóinn sinn í gluggann. Hún var sex ára og átti heima á Akureyri. Úti lá snjór yfir húsþökunum. Inni ilmdi af heitu brauði. „Stekkjastaur kemur fyrstur," sagði hún og lagaði skóreimina.

Mamma breiddi sængina yfir hana. „Kannski verður eitthvað í skónum þegar þú vaknar." Sólveig kinkaði kolli, en augun vildu ekki lokast. Fyrir utan gluggann dönsuðu jólaljósin í golunni eins og litlar, gular stjörnur.

Þá heyrðist: pikk, pikk, pikk. Við rúðuna stóð pínulítill karl með grátt skegg og bláa húfu. Rauð taska hékk á hlið hans. Hann var svo lágvaxinn að nefið nam rétt við gluggakistuna. Sólveig settist undrandi upp.

„Ert þú Stekkjastaur?" hvíslaði hún og opnaði gluggann örlítið. Karlinn hristi höfuðið. „Nei. Ég er Stúfur. Ég kom víst allt of snemma." Síðan titraði á honum skeggið. „Og ég held að ég hafi týnt mikilvægustu gjöfinni."

Auði merkimiðinn

Sólveig kallaði á mömmu. Brátt sat Stúfur við eldhúsborðið með vatn í undirskál, því bollarnir voru honum of stórir. Hann opnaði rauðu töskuna. Þar sást ekkert nema auður merkimiði sem dinglaði í gylltum þræði.

„Í henni á að vera jólabók," sagði hann. „Ég á að færa barni hana á aðfangadagskvöld. En ég fór snemma af stað til að finna heimilið." Hann dró húfuna niður að nefi. „Nú finn ég hvorki bókina né nafn barnsins."

Sólveig horfði á auða miðann. „Þá leitum við saman." Við þessi orð kom örlítill ylur í rauðu töskuna. Stúfur fann hann á lófanum, en hélt að það væri hitinn úr eldhúsinu. Hann hafði ekki lengur alveg eins miklar áhyggjur.

Mamma sótti gula úlpu, bláan trefil og rauð stígvél. „Við förum öll þrjú út í svolitla stund. Svo þarf að sofa." Sólveig tók í hönd hennar. Stúfur lagaði töskuna á öxlinni og þau stigu varlega út í mjúkan desembernóttina.

Löng för í snjónum

Úti marraði snjórinn undir stígvélunum. Græn norðurljós liðu yfir himininn eins og hægur borði. Sólveig sá löng för yfir garðinn og benti spennt. „Kannski dróst bókin þarna!“ Stúfur beygði sig niður og skoðaði snjóinn.

En förin enduðu hjá háum karli sem hafði fest annan fótinn í skafli. Þetta var Stekkjastaur. „Ég ætlaði að ganga hljóðlega,“ sagði hann. „Snjórinn hafði aðrar hugmyndir.“ Sólveig hló og rétti honum höndina sína.

Stekkjastaur losnaði með mjúku púffi. Þau sögðu honum frá bókinni. Hann leitaði í húfunni sinni, en fann bara vettling og hálfa gulrót. „Engin bók hér. En ég skal hafa augun opin.“ Rauða taskan vermdi aftur hlið Stúfs.

Þegar þau komu heim var komið fram yfir miðnætti. Í skónum beið lítið tréspil frá Stekkjastaur. Sólveig brosti syfjuð. Bókin var enn ófundin, en nú voru þau þrjú sem vildu hjálpa Stúfi. Það fannst henni góður byrjunarstaður.

Ljósin við höfnina

Daginn eftir hvíldi Stúfur sig uppi á mjúkum ofnhanska. Sólveig fór í leikskólann og hugsaði um bókina. Næsta kvöld, þegar Giljagaur var kominn til byggða, fóru hún og mamma með Stúfi niður að höfn til að leita betur.

Þau héldu sig á göngustígnum, langt frá sjónum. Ljós bátanna glitruðu í svörtu vatninu. Bak við snjóhól sat Giljagaur með mjólkurbrúsa. Hann var með hvíta rönd í yfirvaraskegginu og virtist mjög ánægður með kvöldið.

„Hefurðu séð jólabók?“ spurði Sólveig. Giljagaur hugsaði sig vandlega um. „Með blaðsíðum?“ Hún kinkaði kolli. „Þá sá ég ekki bók. Ég sá bara fiskkassa.“ Hann rétti þeim rautt ullarband sem hafði legið á stígnum.

Sólveig lagði bandið í vasa sinn. Kannski tilheyrði það einhverjum sem saknaði þess. Stúfur horfði yfir ljósin og andvarpaði. Hún tók í litlu höndina hans. „Við leitum aftur á morgun.“ Þá varð rauða taskan ylvolg enn á ný.

AKUREYRI

Hlýr miði í köldum garði

Þann 14. desember var komið að rétta komudegi Stúfs. „Nú má ég loksins vera hér án þess að vera snemma!“ sagði hann. Sólveig óskaði honum til hamingju. Síðdegis fóru þau með mömmu í Lystigarðinn, þar sem trén báru hvítar snjóhúfur.

Þau leituðu undir auðum bekk og við hliðina á stórum steini. Bókin var hvergi sjáanleg. Stúfur settist niður og fæturnir hurfu í snjóinn. „Kannski er ég of lítill til að passa svona stóra gjöf,“ sagði hann lágt.

„Þú ert ekki of lítill,“ svaraði Sólveig. „Þú komst alla leið til að finna hana.“ Hún bjó til örlítinn snjókarl við bekkinn. Hann var nákvæmlega jafn hár og Stúfur, nema hvað húfan hans var laufblað sem mamma hafði fundið.

Stúfur brosti loksins og hneigði sig fyrir snjókarlinum. Um leið glampaði á gyllta þráðinn við töskuna hans. Sólveig tók eftir því. Hún snerti auða merkimiðann varlega. Hann var hlýr, þótt allt annað í garðinum væri kalt.

Sleifin og stóru vettlingarnir

Næsta kvöld kom Þvörusleikir í heimsókn. Hann hafði heyrt af leitinni og bar með sér hreina trésleif. „Með þessu má ná undir sófa," sagði hann stoltur. Fyrst þurfti hann þó að fullvissa sig um að enginn grautur væri á henni.

Þau lýstu undir sófann og drógu fram kubb, blýant og sokk sem hafði verið týndur síðan í haust. Engin bók kom í ljós. Þvörusleikir prófaði að hlusta á sleifina. „Hún segir ekkert," tilkynnti hann. „Mjög leyndardómsfullt."

Stúfur hló svo að húfan rann niður fyrir augun. Þá sá Sólveig að hann var orðinn kaldur á höndunum. Hún sótti minnstu vettlingana sína. Þeir voru honum allt of stórir, en einn fingurinn varð að fínasta svefnpoka fyrir hvora hönd.

„Við finnum hana kannski ekki strax," sagði Sólveig. „En þú þarft ekki að vera kaldur á meðan." Rauða taskan varð hlý við þessi orð. Nú fann Stúfur það líka. Hann horfði á hana hugsi. Eldhúsofninn var hinum megin í herberginu.

Skrjáfið í tómu töskunni

Þann 16. desember kom Pottaskefill og bauðst til að leita í öllum pottunum. Mamma leyfði honum að skoða þá köldu og tómu. Hann stakk nefinu í þann stærsta. „Hér hefur verið súpa," sagði hann. „En engin bókasúpa, sem betur fer."

Sólveig og Stúfur sátu við borðið á meðan mamma hitaði kakó. Þau skoðuðu töskuna aftur. Hún virtist tóm eins og áður. Samt heyrðist örlítið skrjáf þegar Stúfur hallaði henni. Það var líkast því að einhver fletti blaðsíðu.

„Heyrðirðu?" spurði Sólveig. Pottaskefill sperrti eyrun. Svo urraði í maganum á honum og öll fóru að hlæja. Mamma bauð honum brauðsneið. Sólveig setti sitt eigið litla bollalok fyrir Stúf svo hann gæti líka fengið kakó.

Þau héldu höndunum um hlýju bollana. Rauða taskan vermdi fætur Stúfs, þótt hún stæði á köldu gólfinu. „Kannski er hún að reyna að segja okkur eitthvað," sagði Sólveig. Þau hlustuðu þolinmóð, en nú heyrðist aðeins notalegt smjatt.

Kötturinn sem safnaði sokkum

Askasleikir kom næstur og leitaði undir skálum, bæði stórum og smáum. Kvöldið eftir kom Hurðaskellir. Hann ætlaði að tilkynna komu sína með látum, en sá sofandi fugl við gluggann og lokaði dyrunum eins hljótt og hann gat.

Þá heyrðist þungt mal úti í forstofu. Þar lá Jólakötturinn, stór og mjúkur, með nefið á röndóttum sokkum sem biðu við ofninn. Hann opnaði annað augað þegar Sólveig kom. Svo geispaði hann svo lengi að Stúfur varð hissa.

Á öðrum sokknum hékk laust, rautt ullarband. Sólveig sótti bandið sem hún hafði fundið við höfnina. Það passaði alveg við. „Þú hefur verið í göngutúr með sokkinn," sagði hún. Kötturinn malaði, eins og það væri besta skýring í heimi.

Mamma sagði að kötturinn mætti fá gömlu sokkana. Sólveig breiddi þá mjúklega yfir framfæturna á honum. Stúfur settist hjá henni. Taskan hans varð hlý og gyllti þráðurinn glitraði. Nú vissu þau að þetta gerðist ekki af tilviljun.

Allt sem þau höfðu fundið

Skyrgámur kom þann 19. desember með skyr á nefbroddinum. Hann leitaði í töskunni sinni, en fann aðeins skeiðar. „Ég er betur búinn undir kvöldmat en bókaleit," viðurkenndi hann. Sólveig rétti honum klút og hann þakkaði pent.

Næsta kvöld kom Bjúgnakrækir og hengdi leitarmiða á tvo borða. Miðarnir snerust í hringi og lentu báðir á bakinu á honum. Stúfur hló svo mikið að hann þurfti að setjast. Sólveig hjálpaði til við að losa miðana varlega.

Síðan teiknuðu hún og Stúfur allt sem þau höfðu séð: höfnina, norðurljósin og snjókarlinn í garðinum. „Við höfum fundið margt," sagði hún. „Bara ekki bókina." Stúfur horfði á myndirnar. Leitin leit allt öðruvísi út í litum.

Hann tók eftir því að hann var farinn að hlakka til hverrar heimsóknar. Sólveig líka. Rauða taskan gaf frá sér mjúkt skrjáf þegar þau lögðu teikningarnar saman. Nú var eins og eitthvað inni í henni hefði færst nær opinu.

Skugginn á veggnum

Þann 21. desember bankaði Gluggagægir kurteislega á rúðuna áður en hann leit inn. „Ég hef skoðað marga glugga í kvöld," sagði hann. „Bækur eru víða. Þær liggja undir jólatrjám og á náttborðum. Hvernig lítur ykkar bók út?"

Stúfur opnaði munninn, en lokaði honum aftur. Hann vissi það ekki. Hann mundi bara að taskan hafði verið þung þegar hann lagði af stað. „Ég fékk hana lokaða," sagði hann. „Mér var sagt að færa bókina á rétt heimili."

Sólveig kveikti á litlu luktinni sinni. Birtan féll á rauðu töskuna og skugginn hennar birtist á veggnum. Hann var ferkantaður. Stúfur tók töskuna upp og hristi hana varlega. Ekkert datt úr henni, en skugginn hélt lögun sinni.

„Kannski er hún ekki jafn tóm og hún sýnist," sagði mamma. Þau skoðuðu auða merkimiðann. Gyllti þráðurinn glitraði skært. Sólveig reyndi að ímynda sér barnið sem beið eftir gjöfinni. Skyldi því líka finnast gaman að sögum?

Ilmur af blaðsíðum

Kvöldið eftir rak Gáttaþefur nefið inn um dyrnar. Hann fann ilminn af smákökum áður en nokkur hafði boðið honum inn. En svo stoppaði hann við rauðu töskuna. „Bíddu nú við," sagði hann. „Hér er líka ilmur af nýjum pappír."

Hann þefaði einu sinni enn og hnipraði nefið. „Og prentsvertu. Og svolítilli ull, en það er líklega kötturinn." Sólveig kraup hjá töskunni og dró andann inn. Hún fann veikan bókailm líka. Nú sló hjartað hennar örlítið hraðar.

Stúfur opnaði töskuna upp á gátt. Ekkert sást. Sólveig hélt í höndina á honum svo hann þyrfti ekki að verða leiður einn. Þá hlýnaði taskan strax. Við botninn glitti í gyllta rönd, en hún hvarf aftur þegar þau hreyfðu sig.

„Hún hlýnar þegar við hugsum vel hvert um annað," sagði Sólveig hægt. Þau rifjuðu upp vettlingana, kakóið og sokka kattarins. Allt passaði saman. Stúfur strauk merkimiðann. „En hvernig segjum við henni hvert hún á að fara?"

Saga á stofugólfinu

Á Þorláksmessu kom Ketkrókur með langan krók. Hann fékk að nota hann til að hengja vettlinga Stúfs á snaga. „Ég næ alveg upp!“ sagði hann ánægður. Mamma þakkaði hjálpina og bauð honum bita sem þurfti alls engan krók til að ná í.

Sólveig raðaði teikningunum á gólfið. Þar var Stekkjastaur fastur í skafli. Þar var mjólkurröndin á Giljagaur. Og þar var Stúfur með hendur inni í risastórum vettlingum. Hún hló þegar hún mundi hvað þeim hafði orðið kalt á nefinu.

„Þetta er orðið eins og heil saga,“ sagði mamma. Stúfur gekk á milli myndanna með hendur fyrir aftan bak. Hann leit svo á Sólveigu. Hún hafði verið með á hverri blaðsíðu sem þau höfðu teiknað. Það var dálítið merkilegt.

Þau lögðu myndirnar við rauðu töskuna og skrjáfið inni í henni varð skýrara. Stúfur settist á rúmstokkinn þegar Sólveig fór að sofa. „Á morgun eru jólin,“ hvíslaði hann. „Ég vona að við finnum loksins rétta heimilið.“

Rétta nafnið

Snemma á aðfangadagsmorgni kom Kertasníkir, síðastur bræðranna. Hann fékk lítið rafhlöðukerti lánað og hélt því yfir töskunni. „Nú sjáum við betur," sagði hann. Sólveig var nývöknuð og sat hjá í mjúkum, bláum náttfötum.

Stúfur horfði á auða merkimiðann og svo á teikningarnar. Allt í einu skildi hann. „Bókin bíður eftir nafni," sagði hann. „Nafni barnsins í sögunni." Hann sneri sér að vinkonu sinni og brosti. „Sólveig," sagði hann skýrt.

Gylltir stafir birtust á miðanum, einn af öðrum. Sólveig las nafnið sitt hægt. Þá þyngdist taskan í höndum Stúfs. Hann stakk hendinni niður og tók upp fallega bók. Hún hafði hlýja kápu og glitrandi stafi á kilinum.

„Hún var aldrei týnd," hvíslaði hann. „Hún beið hér allan tímann eftir rétta nafninu." Sólveig lagði hönd á kápuna. „Mín bók?" Stúfur kinkaði kolli. „Þín bók. En gjöfina færðu í kvöld. Ég er búinn að koma nógu oft of snemma."

Sólveig

Gjöfin á aðfangadagskvöld

Aðfangadagurinn leið við bakstur, tiltekt og eftirvæntingu. Stúfur pakkaði bókinni inn fyrir luktum dyrum. Pappírinn var næstum stærri en hann sjálfur. Mamma hjálpaði með límbandið, en slaufuna batt hann alveg sjálfur og var stoltur af.

Um kvöldið glitraði jólatréð í stofunni. Stúfur stóð við neðstu greinina með pakkann í fanginu. „Til Sólveigar," las hann hátíðlega. Hún tók varlega við gjöfinni og opnaði hana. Á kápunni stóð: Sólveig og týnda jólabókin.

Á fyrstu myndinni sat hún sjálf við gluggann með skóinn sinn. Á næstu blaðsíðu stóð pínulítill jólasveinn fyrir utan rúðuna. Sólveig horfði frá bókinni á Stúf og aftur til baka. „Þetta erum við!" sagði hún. Hann ljómaði af gleði.

„Nú skulum við taka þátt í jólabókaflóðinu okkar," sagði mamma og sótti sína bók. Sólveig faðmaði Stúf varlega. Hann var ekki lengur jólasveinninn sem hafði týnt gjöf. Hann var vinurinn sem hafði komið með sögu handa henni.

Sólveig og
týnda jólabókin

Lengur en jólin

Seinna um kvöldið kom Sólveig sér fyrir undir mjúku teppi. Heitt kakó beið á borðinu og mamma settist hjá henni. Stúfur fékk lítinn púða við handlegg hennar. Úr forstofunni barst letilegt mal frá ketti sem vildi helst sofa áfram.

Sólveig las nafnið sitt á kápunni. Svo las mamma upphátt og hún fylgdist með myndunum. Þau hlógu aftur að Stekkjastaur í skaflinum og sleifinni sem sagði ekkert. Þegar kom að köldum höndum Stúfs færði hún teppið líka yfir hann.

„Getum við lesið hana aftur eftir jólin?“ spurði hún. „Auðvitað,“ svaraði mamma. „Bækur hætta ekki að vera til þegar ljósin eru tekin niður.“ Stúfur kinkaði kolli syfjaður. Sagan myndi bíða á hillunni, tilbúin þegar Sólveig vildi hitta hana aftur.

Úti lá Akureyri undir mjúkri snjóbreiðu. Inni fletti Sólveig næstu blaðsíðu og fann litlu höndina hans Stúfs við sína. Nú vissi hún hvað hann hafði fært henni. Bók með hennar nafni var gjöf sem myndi lifa lengur en jólin.

Gert með ❤ í 🇳🇴 af Plyx

Skannaðu fyrir stafrænu og hljóðútgáfuna þína